

Kriminologiako Gradua aztergai-1:

LEGE MEDIKUNTZA ETA AUZITEGI ZIENTZIAK

Irakasgaia: Komunikazioa Euskaraz Arlo Juridikoan

1

Verónica CHAMORRO ROJAS eta Asier GUTIÉRREZ JERNÁNDEZ

AURKIBIDEA: I. Sarrera. II. Irakasgaiaren azalpena. : III. Irakasgaiaren helburuak. IV. Irakasgaiaren lantzen diren gaiak. 1.Dokumentuen azterketa. 2.Psikopatologia. 3.Zuzenbidea. 4.Lesioak. 5.Tanatologia. 6.Biologia V. Irakasgaiaren garrantzia Kriminologiarako.

I. SARRERA

Lan honen bitartez, Lege Medikuntza eta Auzitegi Zientziak izeneko irakasgaiari buruz hitz egingo dugu. Horretarako noski, Kriminologia graduko hirugarren mailako ikasleak garenez, aurreko urtean irakasgai honen inguruan bizi genuen esperientzia ahalik eta argien azalduko dugu, irakasgai honek dituen helburuak, lantzen diren gai garrantzitsuak, etab. aipatuz.

Dakigun moduan, medikuntza gaixotasunak ezagutu, prebenitu eta sendatzeko helburuarekin lan egiten duen zientzia bat da. Garai batean, medikuen gaitasunak ez ziren erabiltzen pertsona baten gaixotasunak sendatzeko, hainbat egoera desberdinen aurrean erantzunak aurkitzeko baizik, adibidez, ulergaitza diren heriotzen aurrean edota beste motatako agerpen kriminal baten aurrean, hala nola, indarkeri edota lesio delituen aurrean.

Ondorioz, medikuak izaten ziren egoera hauek epaileei edota autoritateei jakinaren gainean jartzen zietenak. Modu hau, inongo legerik edo prozedurarik gabe egiten zen. Denborarekin, beharrezkoa ikusi zuten Lege Medikuntza eta Auzitegi Zientziak sortzea, medikuntzaren espezialitate moduan.

Honekin batera, Justizia, Lan eta Gizarte Segurantzza Sailak 2001eko urriaren 1ean Auzitegi Medikuntzako Euskal Erakundea (AMEE) sortu zuen, Euskal Autonomia Erkidegoko epaileei, magistratuei, auzitegiei eta fiskalei laguntzeko helburuarekin. Bere egitekoa nagusiki horiek eskatzen dizkioten auzitegiko medikuen txosten perizialak burutzea da. Bere antolaketa geografikoa hiru azpizuzendaritzetan banatzen da: Bizkaian, Gipuzkoan eta Araban. Azpizuzendaritza bakoitzaren egoitzak, era berean, hiru lurraldeetako hiriburuetan lekutzen da: Bilbon, Donostian eta Gasteizen. Esan daiteke, AMEEren egoitza nagusia Bilbon dagoela.

Justizia.net web orrialdean, Auzitegiko Medikuntzako Euskal Erakundeari buruzko informazio gehiago dago. Beraz, nahi izanez gero ikusi hurrengo esteka: <http://www.justizia.net/auzitegiko-medikuntza>.

The screenshot shows the 'Justizianet' website interface. At the top, there is a search bar and navigation tabs for 'Hasiera', 'Justizia', and 'Zerbitzuak eta izapideak'. The main content area is titled 'Auzitegi Medikuntza' and features a list of links: 'Egitura eta funtzioak', 'Kokapena', 'Nora jo larrialdietan?', and 'Lan egiteko'. To the right, there is a sidebar titled 'Lotura duen informazioa' with icons and links for 'Ohiko galderak', 'Estatistikak', 'Erlazionatutako dokumentuak', 'Esteka interesgarriak', and 'AMEirekin harremanetan jarri'. On the left, there is a vertical navigation menu with categories like 'Informazio orokorra', 'Justizia Administrazioa', 'Lankidetzak Zerbitzuak', and 'Beste zerbitzu batzuk'. A small image of a doctor in a white coat is visible in the main content area.

Hori horrela, irakasgai hau nahiko erakargarria dela esan genezake Kriminologia ikasten duen ikasleentzat, batez ere ikusten diren irudiengatik eta lantzen diren gaiak direla eta. Izan ere, polizia izandako kasu errealak lantzen dira, eta beste edozein tokitan ikusi ez ditugun irudiak ikusten ditugu lehen aldiz, esate baterako autopsia bat.

II. IRAKASGAIAREN AZALPENEA

Lege Medikuntza eta Auzitegi Zientziak, UPV-EHUko Zuzenbide Fakultateko Kriminologia graduko bigarren mailan ematen den irakasgaia da, Medikuntza eta Kirurgi Espezialitateko sailaren eskutik hain zuzen ere. Esan genezake Lege Medikuntza eta Auzitegi Zientzien irakasgaia delitu bortizten nondik norakoak aztertzen dituen heinean, Kriminologia eta Kriminalistikaren arteko irakasgaia dela. Izan ere, Kriminologian delituen zergatia aztertzen da eta kriminalistikan berriz delituak nola burutu diren aztertzen da.

Ikasgaia emateaz arduratzen diren irakasleak ondorengoak dira: Francisco de Asis Etxeberria Gabilondo (Aranzadi Zientzia Elkarteko lehendakaria, Espainiako Paleopatologia Elkarteko idazkaria, eta Euskal Kriminologia Institutuko zuzendariordea), David del Valle Perez (Gipuzkoako Auzitegi Medikuntzako Euskal Institutuaren (AMEEren) zuzendariordea), Luis Miguel Querejeta Casares (AMEEren zuzendari ohia) eta Patricia Rodriguez Martinez (Gipuzkoako AMEEko forentsea).

Irakasle hauen artean, Francisco Etxeberria (Beasain, Gipuzkoa, 1957) nabarmenduko genuke. Izan ere, irakaslea izateaz gain, nazioarte mailan ospetsua den auzitegi medikua, biologoa, antropologoa, espeleologoa eta ikertzailea da. Gune arkeologikoetan, gorpu ateratze ugaritan hartu du parte, besteak beste, Espainiako Gerra Zibileko fusilatuen gorpuetan, Lasa eta Zabalaren gorpuak identifikatzen, Víctor Jara y Salvador Allende gorpu ateratze eta autopsietan eta Ruth eta Jose hurren hezurrik hautematean. Gainera, argitalpen ugari egin ditu, Euskal Herrian eta baita nazioarte

mailan ere, antropologiaz, paleopatologiaz, lege eta auzitegi medikuntzaren inguruan besteak beste.

Aipatzekoa da Francisco Etxeberriak, 2016. urtean irabazi zuela “*Pertsona desagertuen aldeko M9*” saria pribilegio handia izanik honen eskutik gaitasunak lortzea.

Honi buruzko informazio gehiago irakurri nahi baduzue hurrengo estekan klikatzea gomendatuko nizueke: www.tinyurl.com/pacoetxeberriaM9

Beraz, Francisco Etxeberriari buruzko informazio gehiago nahi izan ezker, txertatutako hurrengo estekan, 2012. urtean Auzitegi Medikuntza Eskola Aldizkariak eginiko elkarrizketa aurkituko duzue: <http://tinyurl.com/hnojfej>

Lege Medikuntza eta Auzitegi Zientziak, justizia arloan agertzen diren arazoan aurrean aplikatzen diren ezagutza medikoetan oinarritzen dira. Hori horrela, legedia aztertzen du (kode zibila, zigor kodea besteak beste) medikuntzaren ikuspuntutik. Izan ere, Lege Medikuntza eta Auzitegi Zientziak, zuzenbidearen eta medikuntzaren arteko lotura duen zientzia da. Horregatik, medikuen eta abokatuen interesa pizten duen ikasgaia da. Baina esan beharra dago irakasgai hau ere erabat loturik dagoela Kriminologiarekin. Zergatik?

Kriminologia, diziplina anitzeko zientzia da, delituen zergatia aztertzen duena. Kriminalistika zientzia, delituak nola burutu diren aztertzen du. Hori horrela, Lege Medikuntza eta Auzitegi Zientziak, bi espezialitate hauen artean kokatzen dira. Horretarako, arlo desberdinetako ezagutzak beharrezkoak dira, hala nola, medikuntza arlokoak nahiz zuzenbide arlokoak. Baina baita ere, psikologiaren, soziologiaren, kimikaren eta biologiaren ezagutzak.

Irakasgai honen ezagutza basikoei esker, ikasleak trebetasunak eta gaitasunak eskuratzeko aukera izango du gaur egungo arazoei aurre egiteko ikuspegi kritiko baten bitartez. Hori esker, erabakiak hartzerako orduan, lanabesak eskuratuko ditu argudio koherenteak eztabaidan jartzeko, beti ere, irizpide zientifikoan oinarriturik ez daudenei uko eginez.

Prozesu hauen ezagutzarekin batera, ikasleak beste irakasgaietan lantzen diren edukiak ulertzeko gaitasunak eskuratu ditu. Gainera, hainbat kasu praktikoen bitartez (argazkiak nahiz bideoak), klasean ikasten den teoria, benetako kasuen gainean jarduteko aukera izango du. Esate baterako, gorpu baten argazkiak ikusiz, ikasleak gai izan behar dute adierazteko pertsona hori bere buruaz beste egin duen, giza hilketak bat izan den edota heriotza natural bat eman den. Horretarako, klase teorikoetan ikusi dituzten lesio motak, orbain motak, heriotzaren ondorioz gorputzean ematen diren aldaketak, etab. bezalako ezaugarriak kontuan hartu beharko dituzte.

Kontuan izan behar dugu, auzitegiko mediku izateko, medikuntzako lizentziatura bukatu behar dela eta honen ostean, Espainian, Justizia Ministerioak deitutako oposaketa-azterketa gainditu behar dela. Hala eta guztiz ere, aukera dago

Kriminologia ikasten duen ikaslearentzat, behin karrera amaituta Lege Medikuntzan espezializatzeko, masterren bitartez, adibidez, Valentziako Unibertsitateak eskaintzen duen moduan: <http://www.tinyurl.com/postrgrado>

Irakasgaiaren nondik norakoen inguruko informazio gehiago jakiteko jo ezazue hurrengo estekara Patricia Rodriguezi, irakasgai honen irakasle bati egindako elkarrizketa entzuteko: www.tinyurl.com/patriciieitb

III. IRAKASGAIAREN HELBURUAK

Lege Medikuntza eta Auzitegi Zientziak irakasgaiaren helburu nagusiak ondorengoak dira:

- Medikuntza legalaren, auzitegiko psikiatriaren eta kriminalistikaren oinarriko kontzeptuak erakustea.
- Metodo zientifikoa erabiltzea, behaketa teknikak garatuz.
- Zuzenbideak sortzen dituen arazo mediko-legalak konpontzea.
- Lege medikuntzaren zerbitzuak erakunde publikoekin koordinatzea.
- Ikerketa bat garatzen eta antolatzen jakitea.
- Aduituen txostenak, mediku txostenak eta txosten kriminologikoen egitura ezagutzea.
- Identifikazio teknikak desberdinak ezagutzea (DNA, hortz-markak, estigma pertsonalak...).

Horrekin batera, bigarren mailako kompetentzia batzuk lantzerantz bideratutako irakasgaia da. Lege Medikuntza eta Auzitegi Zientzien bidez hurrengo zeharkako gaitasunak garatzen dira:

- Arazoen aurrean erabaki teknikak garatu kriminologo bezala:
 - Objektibotasuna. Profesionalak egiten dituen baieztapenak urratsen bidez frogatuta izan behar dira eta horretarako argudiaketa teknikoak eta zientifikoa alderatu behar dira.
 - Kasuen epaiketa egokia. Ekintza nagusiak eta bigarren mailakoak desberdintzeko.
 - Zuhurtzia. Ezagutza zientifikoetan oinarritzen den irakasgaia denez, guztia kolokan jarri behar da.
 - Inpartzialtasuna. Peritaje bat egitean informazioaz baliatua egiaren ezagutza bilatu behar da.

Beraz, Lege Medikuntza eta Auzitegi Zientziak irakasgaiaren helburu hain zabalen bitartez, Kriminologia arloan lan egiten duten edozein profesionalentzako ezinbesteko gehigarri bat suposatzen dio, izan ere, arlo desberdinetako ezagutzak izateak, asko errazten diolako arazo kriminologikoak ebazterako orduan. Gainera, arlo desberdinetako jakintzen arteko loturak egitea oso aproposa da kriminologo moduan lan egiterako momentuan, gaur egun gure rola guztiz argi ez baitago.

IV. IRAKASGAIAN LANTZEN DIREN GAIAK

Aipatutako moduan, Lege Medikuntza eta Auzitegi Zientzien irakasgaiak arlo desberdinetatik hartzen ditu ezagutzak. Hori dela eta, irakasgai honetan lantzen diren gaiak sail desberdinetakoak dira.

1. Dokumentuen azterketa

Hasteko, dokumentuen azterketa egiten ikasten da, aditu dokumentuen osaketa zein den ikastea hain zuzen ere. Horien artean, hainbat dokumentu mediko lantzen dira: lesio txostenak, auzitegiko medikuen txostenak, ezgaitasun txostenak etab. Dokumentu hauek ulertzen, zein idazten jakitea garrantzitsua da, hau gure lanaren eginbeharreko bat izan daitekeelako.

2. Psikopatologia

Bestetik, psikopatologiarekin zerikusia duen gaia aurkitzen dugu. Bertan gaixotasun eta nahaste mentalak lantzen dira ikuspegi mediko-legaletik, jakiteko epaiketa batean garrantzizkoak diren edo ez. Kontuan izan behar dugu auzitegiko medikua izango dela pertsonaren nahastea aztertuko duen arduraduna epaiketa batean.

Beraz, hemen esan genezake psikopatologia eta zuzenbidearen arteko lotura lantzen dela, honen helburua, azken batean, delako ikaslea jakitea zein kasuetan den delitu bat burutu duen pertsona bat egozgarria.

3. Zuzenbidea

Horrez gain, zuzenbideak lantzen dituen hainbat delitu aztertzen dira, batez ere hauen eboluzioa denboran zehar. Zuzenbidean ez bezala, hemen zenbait delitu (emaitza fisikoak sortzen dituztenak) zorrotasunez aztertzen dira, kontuan izanda delitu hauek sortutako emaitzak, delitua berez izan beharrean. Eta ez hori bakarrik, baizik eta eraso sexualen aurrean, arlo desberdinetan (polizia arloan, medikuntza arloan edota auzitegi mediku arloan) martxan jartzen diren esku-hartze eta protokolo desberdinak ikastea ere.

4. Lesioak

Laugarrenik, lesioen gaian sartuko ginateke. Bertan, lesio mota desberdinak ikasten dira. Honen ildora, beste gaietan zehar, lesio horiek eragiten dituzten moduak aztertzen dira, adibidez, su armen bidez eragindako lesioak, arma zurien bitartez eragindako lesioak, leherketen ondorioz sortutako lesioak, itotzeagatiko lesioak, istripu batengatik sortutako lesioak, etab.

5. Tanatologia

Ondoren, irakasgai honetan tanatologia ere ikasten da. Tanatologia, Medikuntza Forentse arloan aurkitzen den zientzia da, heriotzak gorpuan eragiten dituen aldaketak ikertzen duena. Gai honetan zehar aztertzen dira batez ere gorpuek jasaten dituzten fenomeno desberdinak jakiteko pertsona hori noiz hil den. Horrekin batera, heriotzaren data lortzeko teknika desberdinak aipatzen dira, adibidez, tenperatura basala neurtzeko teknika.

5. Biologia

Bukatzeko, biologiaren inguruko gaiak ere ematen dira. Batez ere garrantzia ematen zaio DNA-ri eta orban biologikoei, hauek direlako azken finean eszenatokian aurkitzen diren frogak eta delituaren nondik norakoak azaltzeko aukera ematen dizkigutenak.

Gai desberdinen aipamena eta azalpen motza eginez gero, ondorioztatu dezakegu oso gai desberdinak lantzen direla eta honi esker irakasgai hau oso aberatsa eta interesgarria dela. Irakasgai honetan ematen diren gai guztien zerrenda ikusteko hurrengo esteka sakatu: www.tinyurl.com/legemedikuntzagaiak

V. IRAKASGAIAREN GARRANTZIA KRIMINOLOGIARAKO

Lege Medikuntza eta Auzitegi Zientziak irakasgaia, Kriminologiarentzat oso garrantzitsua da, izan ere, berari esker, delitu baten edota helburu zehaztuak ez dauden delitu baten aurrean irekitzen den ikerketa bati hasiera ematen laguntzen diolako. Horregatik, denbora aurrera egin ahala, irakasgaia garrantzia eskuratzen joan da, legeen funtzionamendu zuzena egiteko ezinbestekoa bilakatuz. Lehen aipatu moduan, Kriminologia diziplina anitzez osaturiko zientzia denez, medikuntzaren arloko ezagutza minimo batzuk izan behar ditu. Irakasgai honi esker medikuntzako zein zuzenbidezko ezagutzak lortzen dira.

Medikuek hitz egiterakoan hizkuntza terminologiko berezia erabiltzen dute eta medikuak ez direnek ez dutena ulertzen. Abokatuen kasuan gauza bera gertatzen da, hitz terminologikoak erabiltzen baitituzte. Beraz, delitu bat gertatzean, eta mediku baten zerbitzuak behar direnean, bien arteko lotura egiten duen norbaiten beharra dago eta pertsona hori kriminologoa da. Hori dela eta, bata besteari ulertu ahal izateko, eta bi zerbitzuen arteko koordinazioa lortzeko, bi arlotako ezagutzak izan.

Zuzenbidean aritzen dena ez du zertan medikuntzaren inguruko ezagutzak izan behar, eta beraz hainbat kasutan, epaileak ezin izango luke egoera zehatz hori konpondu peritutzat medikoa beharrezkoa denean. Hori dela eta, kontuan izanda mediku batek ezingo lukeela pertsona bat defendatu, beharrezkoa da profesional bat bi arloetan aditua izatea, edo oinarritzko ezagutzak izatea eta horregatik kriminologoak horrelako ikaskuntzak izan behar ditu.

Bestetik, esan beharra dago Lege Medikuntza eta Auzitegi Zientziak eta Kriminologia ikasgaiek ekintzaren une desberdinetan esku-hartzen dutela. Delitu baten egitateak ematen direnean, Lege Medikuntza eta Auzitegi Zientzia izaten da esku-hartzen duena, heriotzaren nahiz lesioen diagnostikoa egin ahal izateko. Kriminologiak, berriz, froga juridikoak eta legearekin bat egiten duen prozeduretan parte-hartzen du. Hori horrela, ikusten da, Lege Medikuntza eta Auzitegi Zientziak, delitu eta delitugileen egiaztatze zientifikoetara mugatzen dela, delituaren fenomenoaz aztertzen ari den ikerkuntza kriminologiakoetara hain zuzen ere.

Beraz, Lege Medikuntza eta Auzitegi Zientziak eta Kriminologiaren artean elkarren osagarri direnez hauei esker, justizia egiteko aukera eman du, alde batetik, inongo azalpenik gabe gure mundua utzi duten pertsonentzat eta bestetik, delitu batengatik egotziak izan diren pertsonentzat, non, ondoren, ikerketa desberdinei esker, errua ez zutela demostratzeko aukera egon delako.

Ondorioz, Lege Medikuntza eta Auzitegi Zientziak aukera ezin hobea eskaintzen dio kriminologoari, bi profesionalen arteko zubia egiteko gaitasun hori lortzeko beharrezko kontzeptuak ikasteko aukera ematen duelako. Gainera, gaur egun, kriminologoaren rola ez dago guztiz argi, beraz beharrezkoa da ezagutza zabala izatea eta Lege Medikuntza eta Auzitegi Zientzien irakasgaia aukera hura ematen digu.